

Pripravili:

Mag. Tilka Jamnik
in Tatjana Pristolič
Mestna knjižnica Ljubljana

IVAN HRIBAR

19. september 1851, Trzin, † 18. april 1941, Ljubljana
slovenski bančnik, politik, diplomat in publicist,
prevajalec, podjetnik in dolgoletni ljubljanski župan.

Ivan Hribar (1851 - 1941) je poklicno deloval kot zastopnik pomembne češke banke Slavija v Ljubljani (1876-1919). Skupaj s političnim sopotnikom Ivanom Tavčarjem pa je bil pred prvo svetovno vojno ena vodilnih osebnosti kranjske slovenske liberalne Narodne napredne stranke. Od leta 1882 je bil član ljubljanskega mestnega sveta, med drugim je vodil izgradnjo vodovoda, bil med leti 1896 in 1910 ljubljanski župan in je zaslužen za popotresno obnovo Ljubljane. Njegove zadnje izvolitve cesar Franc Jožef I. ni potrdil, ker je bil Hribar v nemilosti zaradi delovanja v času protinemških demonstracij leta 1908 (septembrski dogodki, 1908). V letih 1889-1908 je bil kranjski deželni poslanec, v letih 1907-1911 pa tudi poslanec avstrijskega državnega zbora. Pred prvo svetovno vojno je bil med vodilnimi predstavniki neoslavizma. V Jugoslaviji je bil najprej 1919-1921 veleposlanik v Pragi, nato 1921-1923 pokrajinski namestnik za Slovenijo in nazadnje 1932-1938 jugoslovanski senator.

Po napadu na Jugoslavijo leta 1941 je Ivan Hribar storil samomor v znak protesta proti italijanski okupaciji. Devetdesetletni Hribar se je vračal s sestanka z italijansko upravo, ki mu je ravno ponudila županski položaj Ljubljane. Hribar tega ni hotel sprejeti, ker bi s tem dal delno legitimacijo italijanski okupaciji, in je raje izbral smrt. Zavil v jugoslovansko zastavo je skočil v Ljubljano. Zapustil je poslovilno pismo z verzi iz *Krsta pri Savici* pesnika Franceta Prešerna:

*Manj strašna noč je v črne zemlje krili,
kot so pod svetlim soncem sužni dnovi.*

Hribar je bil torej ena od osrednjih figur političnega, družbenega in kulturnega življenja v Ljubljani na prehodu med 19. in 20. stoletjem, župan, ki se ga vse do danes drži karizma enega najbolj aktivnih županov Ljubljane. Hribar svojega slovesa ni ustvarjal le kot eden vodilnih liberalnih politikov tistega časa. V obdobju, ki ga je označeval nepomirljiv spor s klerikalci, je bil Hribar demokrat in politik, ki si je prizadeval za napredek svojega naroda in svojega mesta. Sodobniki in zgodovinarji so ga označevali s superlativi, kot so svetovljan, aktivist, idealist... Bil je zaveden Slovan, slovanstvo je bila ena njegovih – deloma tudi uresničenih – življenjskih želja. Na drugi strani pa seveda ni šlo brez nenehnih političnih bojev in diskreditacij iz tabora Hribarjevih številnih nasprotnikov iz vrst opozicijskih strank, ki so mu, med drugim, prilepili oznako »politični komedijant«. Ljubljani je županoval med leti 1896 in 1910 – kar pet mandatnih obdobji. Šestič, pisal se je 22. avgust 1910, Ivana Hribarja kljub izvolitvi cesar Franc Jožef ni ponovno potrdil za župana, čeprav so predstavniki ljudstva že izvolili.

Tega burnega obdobja se spominjamo tudi skozi izbrane izjave samega Ivana Hribarja, kot jih je zapisal v dveh zvezkih knjige *Moji spomini* – prvič so izšli leta 1928. Med drugim se spominja, kako je z njegovim prihodom na Magistratu zavel nov veter: »Zvest svojemu geslu, da je čas denar, nisem nikdar rad videl, če so stranke, ki so prihajale na magistrat po uradnih opravkih, morale pred pisarniškimi vratmi čakati, kdaj se bo poljubilo priti uradniku vršit svojo dolžnost. Poleg škode, katero je stranka v takih slučajih z izgubo časa imela, dejal sem si, da mora to tudi sicer delati slab utis na davkopllačevalce. Zato sem predpisal, da mora vsak uradnik med določenimi uradnimi urami biti v svojem uradu navzoč. S početka so nekateri uradniki to naredbo smatrali za slepo nabasano puško. Da jih poučim o zmoti tega pojmovanja, jel sem hoditi zjutraj ob osmih od pisarne do pisarne. Kjer nisem našel uradnika navzočega, položil sem mu na pisalnico svojo posetnico. V par dneh obratoval je uradni stroj že redno in točno.« (Ivan Hribar, *Moji spomini*, str. 264)

Ljubljana, »blatna, dolga vas«, tako je poimenoval Hribarjev sodobnik in njegov županski naslednik, pisatelj in politik Ivan Tavčar, je v času, ko je županski stol zasedal podjetni Hribar, zaradi njegovih prizadevanj postala sodobno mesto. Iz tedaj revne prestolnice je skušal ustvariti moderno mesto – in z neznansko željo in energičnostjo mu je to v veliki meri tudi uspelo. V času Hribarjevega županovanja je postala Ljubljana šele zares glavno mesto tedaj dežele Kranjske; tako po urbanistični in arhitekturni plati – načrt je izdelal arhitekt in urbanist Maks Fabiani – kot tudi po vsebinskih, izrazito sodobnih urbanističnih poudarkih pri razvoju mesta. Ljubljana je v tem obdobju dobila vodovod, plinarno, Zmajski most idr. Postavili so elektrarno, ki je pripomogla k razvoju nove obrti in industrije ter omogočila novo cestno razsvetljava in tramvaj. Dosegla je velik napredek tudi na področju mestne higiene; zaradi komunalne ureditve je Ljubljana postala eno najbolj zdravih mest v tem delu Evrope. Hkrati z obnovo pa si je Hribar prizadeval, da bi mesto spremenil v moderno središče slovenskega naroda, ki bi bilo pomembno tudi v širšem evropskem okolju (organizacija kongresov, odmevnih prireditvev in podobno).

Hribar ima v Ljubljani na Bregu velik spomenik, ki so ga postavili 30. avgusta 2010, in več manjših spomenikov. Pred Univerzo stoji njegovo poprsje, portretni glavi pa sta v Narodni galeriji in v veži Magistrata. Spominsko zbirko so uredili v njegovem stanovanju v Cerkljah na Gorenjskem. Kraj, kjer se je vrgel v Ljubljano, se imenuje Hribarjevo nabrežje.

Mestna knjižnica Ljubljana je v letu 2010 – ob stoletnici konca njegovega štirinajstletnega obdobja županovanja Ljubljani – pripravila razstavo z naslovom *Legendarni ljubljanski župan Ivan Hribar*: <http://www.mklj.si/index.php/prireditve/zgodilo-se-je/486-razstava-ivan-hribar>

.....

Viri:

Enciklopedija Slovenije. 4. zv. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1987-2002.

Grdina, Igor: Hribarjev zbornik. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2010 (Zbirka *Življenja in dela*; 7. Ljubljanski ortreti; 1)

Grdina, Igor: Ivan Hribar: "jediní resnični radikalec slovenski". Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2010.

Hribar, Ivan: Moji spomini. Ljubljana: Slovenska matica, 1983-1984. 2 zv. (Memoarska knjižnica)

http://sl.wikipedia.org/wiki/Ivan_Hribar

<http://www.cerklje.si/155.0.html>

<http://www.kamra.si/Default.aspx?module=5&id=602>

<http://www.ljubljana.si/si/ljubljana/zupani/1812-1910/ivan-hribar/>

<http://www.mklj.si/index.php/prireditve/zgodilo-se-je/486-razstava-ivan-hribar>

<http://www.rtvsl.si/impresionisti/novica/14>

Ivan Hribar, Župan za vse čase, dokumentarni feljton ...

<http://tvsl.si/predvajaj/ivan-hribar-zupan-za-vse-case-dokumentarni/ava2.82448622/>